

KAYSERİ MİLLET MEKTEPLERİ

KAYSERİ PUBLIC SCHOOLS

Yrd. Doç. Dr. Deniz AKPINAR¹
Recep KANALGA²

ÖZET: Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşundan sonra gerçekleştirilen inkılaplardan biri de harf inkılabıdır. Harf değişikliği ile Arap harflerine dayanan alfabe kullanımdan kaldırılmış ve Latin esasına dayanan alfabe kullanılmaya başlanmıştır. 1 Kasım 1928'de harf inkılabının kabulünden sonra 1 Ocak 1929'da Millet Mektepleri faaliyete geçmiştir. Millet Mektepleri'nin halkın yeni harfleri öğrenmesinde, günlük hayata ve vatandaşlığa dair genel bilgileri öğrenmesinde önemli bir rolü olmuştur. Bütün illerde, ilçelerde hatta köylerde kurulmaya çalışılan Millet Mektepleri, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde büyük bir eğitim hamlesi olarak değerlendirilebilir. Devletin her kademesindeki bütün memurları Millet Mektepleri teşkilatında ihtiyaca göre çalışmışlardır. Mustafa Kemal Paşa, Millet Mektepleri teşkilatının umumi reisliğini ve başmuallimliğini yapmıştır.

Ülke genelindeki eğitim hamlesinin Kayseri ayağı bu makalede ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmada Kayseri Millet Mektepleri hakkında elde edilen bilgiler değerlendirilirken aynı zamanda Millet Mektepleri hakkında genel ve temel bilgilere de yer verilmiştir.

Anahtar sözcükler: harf inkılabı, millet mektepleri, kayseri, eğitim

ABSTRACT: One of the reforms which were carried out after establishment of The Turkish Republic is the letter revolution. With the revolution, the alphabet based on Arabic letters was abolished and the alphabet based on the Latin characters was introduced. After the adoption of Letter Revolution on 1 November 1928, Public Schools opened on 1 January 1929. Public schools had a major role for public in learning new letters and general information about daily life and citizenship. Public schools, which were attempted to open in all cities, towns and even villages, can be considered as a great education movement in history of The Turkish Republic. All of the officers from all stages of the government worked at Organization of Public Schools according to the need. Mustafa Kemal Paşa accepted to be the chairman and the head teacher of Public Schools.

Kayseri section of the education movement across the country is discussed in this article. Both the information obtained about Kayseri Public Schools is considered and basic and general information about public schools is included in this study.

Keywords: letter revolution, public schools, kayseri, education

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin sona ermesiyle birlikte yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde pek çok yenilik yaşandı, çok sayıda inkılab gerçekleştirildi. Mustafa Kemal Paşa önderliğinde gerçekleştirilen inkılabların amacı ülkeyi muasır medeniyetler seviyesine ulaştırmaktı. Muasır medeniyet seviyesine ulaşmanın yolunun Batı medeniyetine uygun düzenlemeler yapmaktan geçtiğini düşünen Mustafa Kemal Paşa, eski uygulamalar ve düzenlemelerin yerine Türk milletinin yapısına daha uygun olduğunu düşündüğü inkılablar gerçekleştirmiştir.

Hukukî konulardan ticarete, günlük hayattan eğitime kadar hemen her konuda yapılan yenilikler ile devlet ve milletin hem siyasî, iktisadî hem de kültürel alanlarda yükselişe geçmesi hedeflenmekteydi. İşte bu geniş yelpazede yapılan inkılablardan biri de harf inkılabıdır.

¹ Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Erzincan-Türkiye, akpardeniz38@gmail.com

² Gazi Üniversitesi Doktora Öğrencisi, rkanalga@gmail.com

Harf inkılâbı ile öğrenilmesinin zor olduğu düşünölen Arap harfleri kullanımdan kaldırılmış olup Latin kökenli alfabe kullanılmaya başlanmıştır.

1 Kasım 1928’de kabul edilen 1353 sayılı kanun ile resmî olarak kullanılmaya başlanılan yeni harflerin (b.t; 01.12.2014) halka öğretilmesi ve okuryazar oranının kısa sürede arttırılması için çeşitli tedbirler alındı. Bu tedbirler içinde yer alan en önemli konulardan biri de Millet Mektepleri’dir.

1 Ocak 1929’da açılarak faaliyete başlayan Millet Mektepleri ile halkın okuma yazma öğrenmesi sağlanmak istenmekle birlikte ayrıca insanlara lazım olabilecek temel bilgilerin de bu okullar vasıtasıyla verilmesi hedeflenmekteydi.

Bu çalışmada da Kayseri’de faaliyet gösteren Millet Mektepleri’nin çalışmaları, bu kurumların ne kadar başarı kazandığı ve bazı istatistikî bilgiler incelenmeye çalışılacaktır.

2. HARF İNKILABI ÖNCESİ VE HARF İNKILABININ KABULÜ

Tanzimat Fermanı’nın ilanından itibaren alfabe ve dil konularında çeşitli görüşler ortaya atılmakta ve tartışmalar yapılmaktaydı. Kimi aydınlar alfabenin ıslah edilmesi ve dilin sadeleştirilmesi taraftarı iken kimileri ise alfabenin tamamen değiştirilmesi taraftarıydı.³

Alfabe değişikliği konusu, bu inkılâbı gerçekleştiren Mustafa Kemal Paşa ise öteden beri üzerine düşündüğü bir husustu. Zira bu konuda daha Erzurum Kongresi’nin yapıldığı günlerde Mazhar Müfit Kansu’ya ileride Latin harflerinin kabul edileceğini söylemişti (Kansu, 1966).

Yeni Türk devleti kurulduktan sonra harf değişikliği konusu ciddi bir şekilde ilk olarak 1923’te İzmir’de toplanan İktisat Kongresi’nde gündeme geldi. Bu kongreye Latin harflerinin kabulü ile ilgili bir önerge verilmişse de kongre başkanı Kazım Karabekir, İslâm birliğinin bozulması endişesiyle önergeye karşı çıktı ve böylelikle önerge gündeme alınmadı (Giritli, 1988). Bundan sonra harf değişikliği konusu beş yıl bekledi, aydın zümre etrafında konu tartışılmaya devam edildi.

Harf değişikliğinin yapılacağına dair en kararlı açıklama 9 Ağustos 1928’de Mustafa Kemal Paşa, Sarayburnu’nda düzenlenen bir eğlence programında Mustafa Kemal Paşa, yeni Türk harflerinin kabul edileceğini duyurmasıyla alfabe değişikliği yeniden gündeme geldi (Ergin, 1977).

Latin esasına dayalı yeni alfabenin Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabulü 1 Kasım 1928 tarihinde kabul edildi. Kanunun tam adı “Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkındaki Kanun” idi (Ülkütaşır, 2000).

Harf inkılâbının resmî olarak kabulünden sonra sayfalarının bir kısmını Latin harfleri ile yayımlayan gazetelerin kahir ekseriyeti 1 Aralık 1928’den sonra yeni harfler ile yayımlanmaya başladılar. Devlet kurumlarında ise yeni harflerin tamamen hayata geçirilmesi 1 Ocak 1929 tarihinden sonra gerçekleşti. Bu tarihe kadar eski ve yeni harflerin beraber kullanılması serbestti (İlgürel, 1981).

3. HARF İNKILÂBININ KAYSERİ’YE YANSIMALARI

Arap harflerinin yerine kullanılması düşünölen Latin harflerinin kullanımı ve halka öğretme çabaları, inkılâbın resmi olarak kabulünden önce başladı. İstanbul’da milletvekillerine ve üst dereceli memurlara Ağustos 1928’de yeni harfleri öğretme çalışmaları başladı. Isparta ili de uygulama bölgelerden biri olmuştur. Bu uygulamaya katılmayanlar muhtar ve diğer devlet hizmetlerine giremeyeceği duyurularak yeni harflerin öğretilme faaliyetine girilmiştir (Isparta,

³Bu konuda geniş bilgi için şu eserlerden istifade edilebilir: Agâh Sırrı Levent, *Dilde Özeleşme Hareketinin Tarihçesi, Dil Devrimi Üzerine*, TDK Yayını, Sadettin Buluç, “Osmanlılar Devrinde Alfabe Tartışmaları”, (Harf Devrimi’nin 50. Yılı Sempozyumu), TTK Yayınları, Ankara 1981, s. 47-49, Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, Eser Matbaası, cilt 5, İstanbul 1977, M. Şakir Ülkütaşır, *Atatürk ve Harf Devrimi*, TDK Yayınları, Ankara, 2000.

12 Eylül 1928, 2). Bununla birlikte diğer illerde de buna benzer çalışmalar yapılmaktaydı. Bu doğrultuda Kayseri’de de yeni alfabeyi memurlara ve halka öğretme faaliyetleri görülmektedir.

27 Ağustos 1928 tarihli Kayseri Vilayet Gazetesi’nin haberine göre Cumhuriyet Mektebi’nde valilik memurlarının katılacağı ve yeni harflerin öğretileceği bir kurs açıldı (Kayseri Vilayet, 27 Ağustos 1928, 2).

Kayseri Müftülüğü de Latin harflerinin öğretilmesi için bütün müftülük mensuplarının katılmasını istediği bir kurs açtı. 19 Eylül 1928’de bugünkü Raşit Efendi Kütüphanesi’nde açılan kurs Cuma günü hariç her gün eğitim vermeye başladı (Kayseri Vilayet, 17 Eylül 1928, 3).

Harf inkılâbının Kayseri’de uygulanması konusundaki en önemli ikinci gelişme Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa’nın Kayseri’ye yaptığı ziyarettir.

Yeni harfleri halka tanıtmak gayesi ile iki defa yurt gezisine çıkan Mustafa Kemal Paşa, ikinci yurt gezisi kapsamında Kayseri’yi de ziyaret etti. 20 Eylül 1928’de gerçekleşen ziyarette Cumhurbaşkanı’nı il sınırında Kayseri Valisi Fuat Bey başkanlığındaki bir heyet ile CHP Müfettişi ve Kastamonu milletvekili Ali Nazmi Bey karşıladı. Bu karşılamadan sonra Gesi Köyü’ne geçerek burada toplanan halkı yeni harflerle sınav yaptı (Hâkimiyet-i Milliye, 21 Eylül 1928, 2) . İsbidin (Bağpınar) Köyü’nde kısa süre dinlenen ve halkla görüşen Mustafa Kemal Paşa, daha sonra beraberindeki Başvekil İsmet Paşa ve Sıhhiye Vekili Doktor Refik Saydam ile şehir merkezine geldi. Şimdiki Cumhuriyet Meydanı’nda o günkü Cumhuriyet Halk Fırkası il binası önünde Ahmet Paşa İlkokulu’ndan getirilen tahta üzerinde halkı yeni harflerle imtihan eden Mustafa Kemal Paşa, gördüğü başarıdan gayet memnun oldu (Hâkimiyet-i Milliye, 21 Eylül 1928,2). Mustafa Kemal Paşa, halkı imtihan ettiği sırada kullanılan yazı tahtasına Mevlevioğlu Şaban Efendi’ye, “*Seyahatim esnasında her yerde bilhassa köylerde gördüğüm hayrete şayan meseleler, hepimiz için birer ümittir.*” ifadesini yazdırdı (Hâkimiyet-i Milliye, 21 Eylül 1928, 3; Erkiletlioğlu, 1998). Yeni alfabeye geçiş sürecinde Mustafa Kemal Paşa’nın alfabeyi halka tanıtmak gayesiyle Anadolu’ya çıkıp ilk derslerinden birini de bu şekilde Kayseri’de vermişti (Kemaleddin, 1934). Bir öğretmen gibi halkına yeni harfleri öğretmede öncü olmuştur (Şimşir, 2006). Mustafa Kemal Paşa, ilke ve inkılâpların yerleştirilmesi için harf inkılâbının yapılmasını önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir (Merdivenci, 1980).

İlerleyen yıllarda ise yeni harflerin öğretilmesi ve halkın okur-yazar bir hâle getirilmesi çalışmaları Kayseri’de de, aşağıda değinileceği üzere Millet Mektepleri yoluyla yürütüldü.

Ayrıca Millet Mektepleri’nin yanı sıra bazı sivil toplum teşkilatları da bu doğrultuda yeni harflerin öğretilmesi için çalışmalar yapmaktaydı.⁴

4. MİLLET MEKTEPLERİ

Latin harflerine geçişin Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kanunlaşmasından sonra yeni harflerin öğretilmesi konusunda resmi çalışmalar yoğunlaşmakla birlikte aynı zamanda kurumsallaştı. Bu kurumsal çalışmaların en önemli örneği Millet Mektepleri’dir.

Millet Mektepleri, Bakanlar Kurulu’nun 11 Kasım 1928’de kabul ettiği “Millet Mektepleri Teşkilatı Talimatnamesi” ile kuruldu (Albayrak, 1994; Sakoğlu, 1992). 52 maddeden oluşan bu talimatname 24 Kasım 1928’de Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi (Resmi Gazete, 24 Teşrin-i Sani 1928). Millet Mektepleri’nin 1 Ocak 1929’da çalışmaya başlaması kararlaştırıldı (BCA, Belge nu: 490.1.1.2-13.1) ve bu tarih Maarif Bayramı olarak ilan edildi (Sakoğlu, 1992). Bu talimatnamede, yaklaşık bir yıl sonra eksikliklerinin giderilmesi için bazı değişiklikler yapıldı ve yeni talimatname 22 Eylül 1929 tarihinde Bakanlar Kurulu’nda onaylandı (Albayrak, 1994). Millet Mektepleri’nin gayesi, talimatnamede “Türkiye halkını okuyup yazmaya muktedir bir hâle getirmek, ana bilgiler kazandırmak” olarak ifade edilmektedir (İlgürel, 1981). 22 Eylül 1929’da yayınlanan talimatnameye göre millet

⁴Kayseri Muallimler Birliği’nin 1931 yılında kadınlara mahsus açtığı okuma yazma kursu bu çalışmalara örnek olarak gösterilebilir.

mekteplerinde vatandaşlara okuma-yazma öğretmenin yanı sıra iktisadi hayatta ve vatandaşlık sıfatlarının gerektirdiği ana bilgilerin verilmesi amaçlanmıştır.

Yayımlanan Millet Mektepleri Talimatnamesi'ne göre Millet Mektepleri'nin Genel Başkanlığı ve Başöğretmenliği, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa tarafından kabul edildi (İlgürel, 1981).

Cumhurbaşkanının bu unvanları kabul etmesi, Millet Mektepleri'ne ve okuma yazmanın öğretilmesi konusuna verdiği önemin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Mustafa Kemal Paşa'nın eğitim faaliyetlerine verdiği önem bilinmekle birlikte yeni harflerin öğrenilmesi konusundaki hassasiyeti de muhtelif konuşmalarında defalarca vurguladığı bir husustur.

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'nın umumi reisliği ve başmuallimliğinin belirtilmesinden sonra Büyük Millet Meclisi Reisi, Başvekil, İcra Vekilleri, Büyük Erkan-ı Harbiye Reisi ve Halk Fırkası Kâtib-i Umumisi Millet Mektepleri'nin reisleri olarak talimatnamede yer almıştır (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12).

Yeni harflerin öğretilmesi ve halkın okuryazar olması için mühim vazifelerde bulunan Millet Mektepleri'nin kuruluşunda Danimarka Halk Okulları'ndan etkilenildiği söylenebilir. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi'nde Millet Mektepleri ile ilgili bir makalesi yayınlanan Mustafa Albayrak, bu kanaatini ortaya koyarken Türkiye'de eğitim üzerine bir çalışma yapan John Dewey'in Danimarka'da bir komisyonun tetkiklerde bulunmasını önermesine atıfta bulunarak Millet Mektepleri'nin Danimarka'daki benzer kuruluşlardan etkilenmesinin gerekçesini ortaya koymaktadır (Albayrak, 1994).

1928 yılında yayınlanan talimatnameye göre Millet Mektepleri A ve B derslikleri olmak üzere iki derslane üzerine oluşturuldu. A dersliklerinde hiç okuma yazma bilmeyenlerin, B dersliklerinde Arap harfleri ile okuma yazma bilenlerin yeni harfleri öğrenmesi hedeflendi. Bu dersliklerin eğitim süresi A dersliklerinde dört, B dersliklerinde iki ay olarak belirlendi (Albayrak, 1994).

Ancak 1929 yılında yayınlanan talimatnamede A ve B sınıflarının müfredatında değişikliğe gidildi. Talimatnameye göre Arap harfleri ile okuma yazma bilenlerin eğitimi A sınıfına kaydırıldı. B sınıflarında ise A sınıfını bitirenlere günlük hayatlarında kullanmaları ve vatandaşlık bilgilerini öğrenmeleri amacıyla eğitim verilmesi kararlaştırıldı (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12). Bu doğrultuda da hesap ve ölçüler, sağlık bilgisi, yurt bilgisi dersleri verildi (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12; İlgürel, 1981). Yine 1929 talimatnamesi ile her iki dersliğin de eğitim süresi dört ay olarak belirlendi.

Talimatnamelere göre Millet Mektepleri'nin idaresi illerde, ilçelerde, nahiyelerde, köylerde ve mahallelerde oluşturulan kurullar tarafından yürütülmekteydi. Bu kurullara Halk Fırkası mutemedi ve Türk Ocağı reisinin de üye olacağı talimatnamede belirtildi (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12).

Halk Fırkası'nın yanı sıra, ülke genelinde yaygın bir teşkilatlanması olan, genel olarak toplumsal çalışmalarda bulunan Türk Ocağı'nın da bu eğitim hamlesine dâhil edilmesi, idarenin harf inkılâbına ve Millet Mekteplerine verdiği önemin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Millet Mektepleri, çalışmalarını sabit ve seyyar dersaneler, halk okuma odaları ve köy yatılı dersaneleri şeklinde yapılandırarak yürütmekteydi. Bunların haricinde devlet kurumları, özel kuruluşlar da çalışanlar ile ve hapishaneler de ki mahkûmlara da ilgili birimlerce okuma-yazma eğitimi verilecekti (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12).

Sabit millet mektepleri genelde okul olan yerlerde açılmakta ve dersleri her yılın Kasım ayının birinci gününde başlamaktaydı. Bu yapıdaki millet mekteplerinde derslere devam konusunda titizlik gösterilmekte ve üçte iki oranında devam etmeyenler bitirme sınavlarına alınmamaktaydı. Millet Mektepleri'ne kayıt olmak bir mecburiyet olup, kayıt olmayanlara veya derslere devam etmeyenlere para cezaları uygulanmaktaydı (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12). Ülke genelinde umumî bir yoklama yapılacak ve 16 yaşından 45 yaşına kadar kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın herkesin Millet Mektebi diploması sahibi olma şartı aranacaktır. Aksi

hâlde diploması olmayanların devlet görevine alınmayacağı bildirilmiştir (Vakit, 2 Teşrin-i Evvel 1930, 4).

Seyyar millet mektepleri ise okulu olmayan köylerde bir devre için açılmaktaydı. Öğretim süresi 1928 talimatnamesi ile en az bir buçuk ay olarak belirlenen seyyar millet mekteplerinin süresi 1929 talimatnamesi ile dört aya çıkarıldı. Seyyar millet mekteplerinin öğleden önce 12-16 yaş, öğleden sonra 16-45 yaş arasına eğitim vermesi uygun görülmüştü (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12).

Millet Mektepleri Talimatnamesi'ne göre kurulan Köy Yatı Dershaneleri, okulu olmayan köylere seyyar millet mekteplerinin dışında kalan insanlara ulaştırılan bir hizmettir. Köy yatı dershaneleri, il yahut ilçe merkezlerinde kurulup, o il veya ilçeye bağlı köylerde bulunan ve okuma-yazma bilmeyen 12-18 yaş arasındaki gençlerin eğitime tabi tutulduğu dershanelerdir. Bu dershanelerin eğitim süresi, sabit ve seyyar millet mekteplerinden farklı olarak altı ay olarak belirlenmiştir. Sabit ve seyyar millet mekteplerinin eğitimi 1 Kasımda başlayıp Şubat ayı sonunda biterken, köy yatı dershanelerinin eğitim süresi 1 Kasımda başlamakla beraber Nisan sonunda bitmiştir (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12).

Özel millet mektepleri olarak ifade edilebilecek olan Millet Mektepleri ise, devlet kuruluşlarının (belediye, demiryolu işletmeleri, tekel müdürlükleri gibi) ve özel kuruluşların (fabrika, çiftlik gibi) bünyelerinde açmakla yükümlü oldukları mekteplerdi (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12).

Millet Mektepleri'nin çalışmalarında yer alan görevlilere ilave ücretler getirilmiştir. 1929 yılında yayımlanan talimatnamede her öğretmene 4 aylık çalışmasının karşılığı olarak en az 50 lira verileceği yer almaktadır. Görev yaptığı okulda 2'den fazla Millet Mektebi dershanesi bulunan başmuallimlere ve kaza maarif memurlarına 50 lira ödenmesi kararı verilmiştir. Bunların yanı sıra ilköğretim müfettişlerine 60, maarif müdürlerine de 90 lira ücret ödenmesi karara bağlanmıştır. Seyyar öğretmenlere ise 50 lirayı geçmeyecek şekilde ücret belirlenmiştir. Millet Mektebi dershanelerinin ihtiyaçları ve dershanelerin teftişleri için harcanmak üzere vilayet maarif bütçesinden istifade edilmiştir (BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12; Hakimiyet-i Milliye, 14 Teşrin-i Evvel 1929,2).

Millet Mektepleri'nin sabit ve seyyar dershaneler, halk okuma odaları, köy yatı dershaneleri, kamu kurumları ve özel kuruluşlardaki kurslar şeklindeki eğitim çalışmalarını oldukça iyi teşkilatlı bir eğitim hamlesi olarak değerlendirmek mümkündür. Okuma yazma seferberliğini sadece il ve ilçelerle sınırlı bırakmak istemeyen Millet Mektepleri, o dönemde nüfusun çoğunluğunu oluşturan köylere de önem vererek seyyar dershanelerin yanı sıra köy yatı dershaneleri ile de köylü çocukları bu eğitim hamlesine dâhil etmiştir.

Kamu kurumları ve özel kuruluşlarda çalışanların da Millet Mektepleri'nin verdiği eğitimden mahrum kalmasını istemeyen idare, bu kuruluşlar bünyesinde kurslar açmak suretiyle vatandaşların hepsine ulaşmayı hedeflemiştir. Hedef kitledeki vatandaşların hepsinin bu eğitim çalışmaları içinde yer almasını isteyen hükümet, Millet Mektepleri ile yürütülen eğitim faaliyetlerine katılımı sağlamak için caydırıcı tedbirlere de talimatnâmede yer vermiştir. Millet Mektepleri'ne katılımın sağlanması ve devamsızlığın önüne geçilmesi için nakdi para cezası uygulanmıştır.

Millet Mektepleri'nin temelde iki hedefi vardır. Birincisi halkı yeni harflerle okuryazar yapmak, ikincisi verilen genel derslerle halkı daha bilgili ve bilinçli hale getirmek. Bu hedefleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve devletin kurucularının anlayış ve hedefleri ile beraber değerlendirmek gerekmektedir. Nitekim yeni Türk devleti ile bir ulus devlet kurulmuştur. Çok milletli bir imparatorluk olan Osmanlı Devleti'nden sonra tek millete dayalı bir devlet ortaya çıkmıştır. Ulus devlet inşası için de Osmanlı Devleti'nden kalan hemen her şeyin tasfiye edilip hem milletin yapısına daha uygun olduğu düşünülen hem de Batı medeniyetine daha yakın yeniliklerin millete benimsetilmesi gerekmektedir. İşte bu çerçevede Arap alfabesine dayanan alfabenin yerine Latin esasına dayanan alfabenin kullanımına geçilmiştir. Bunun yanı sıra halkın okuryazarlık oranı da yükseltmek suretiyle muasır medeniyete ulaşma yolunda bir girişim

başlatılmıştır. Harf inkılâbını, Millet Mektepleri’ni Batılılaşma/çağdaşlaşma düşüncesinin bir tezahürü olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Bunun ötesinde hem harf inkılâbını hem Millet Mekteplerini hem de Millet Mektepleri’nin teşkilatlanmasının, köylere kadar yayılmasını, ceza sistemini devletçilik ve halkçılık ilkeleri çerçevesinde düşünmek gerekir.

Harf inkılâbı ve Millet Mektepleri’nin kurulması devlet eliyle gerçekleştirilerek, halkın arzu edilen refaha eğitim kanalıyla ulaştırılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda iktisadî bir devletçilik değil ama bunların devlet eliyle gerçekleştirilmiş olması hasebiyle devletçilik ilkesinin izlerini bu gelişmelerde görmek mümkündür.

Plan anlamında oldukça iyi bir örgü halinde Millet Mektepleri’nin köylere kadar götürmek istediği eğitim çalışmalarının uygulamada ne kadar başarıya ulaştığının doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için genel istatistik bilgilerinin yanı sıra yerel çalışmaların da önemi büyüktür. Bölge bölge, il il yapılacak çalışmalarla harf inkılâbının ve Millet Mektepleri’nin hedefine ne kadar ulaştığı, ne kadar bir sürede ulaştığı daha iyi anlaşılacaktır.

5. KAYSERİ MİLLET MEKTEPLERİ

Latin harflerinin halka öğretilmesi ve okuma yazma bilmeyenlerin okur-yazar olmaları için kurulan Millet Mektepleri, bütün ülkede olduğu gibi Kayseri’de de açıldı. Açılan bu kurumlar, bazı kaynaklarda Ulus Okulları Dershaneleri olarak adlandırılmıştır (Sekizinci İzmir... 1938).

Kayseri’deki Millet Mektepleri ile ilgili bilgiler, dönemin yerel gazetesi olan Kayseri Vilayet Gazetesi’nden ve Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü’nün yayınladığı Millet Mektepleri Faaliyeti İstatistiği isimli eserden derlenmiş ve bu surette değerlendirme yoluna gidilmiştir.

Kayseri Vilayet Gazetesi’nden edinilen bilgiler, gazetenin kendi yaptığı haberlerin yanı sıra “Kayseri Vilayeti Meclis-i Umumisi” toplantılarının kayıtlarının gazetede yayınlamış olanlarından da derlendi. Bu noktada, gazetenin bütün nüshalarının mevcut olmaması sebebiyle her yıla ait bilgilere erişilememesi gibi bir sorunla karşılaşıldı. Gazeteden elde edilen bilgiler ya bir sene için genel sayılar yahut da aynı yıl içinde farklı sayılar şeklindedir.

Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü’nün yayınladığı Millet Mektepleri Faaliyeti İstatistiği’nde ise verilen sayılar bir eğitim öğretim yılı için verilmektedir. Örneğin dershane sayıları, devam eden öğrenci sayıları gibi bilgiler 1928-1929, 1933-1934 gibi eğitim yılları başlığı altında verilmektedir. Bundan dolayı da Kayseri Vilayet Gazetesi’nin haberlerinden ve Kayseri Vilayeti Meclis-i Umumisi’nin toplantılarından derlenen verilerle Millet Mektepleri Faaliyeti İstatistiği’nden derlenen verilerin kıyaslaması pek mümkün olmamaktadır.

Ancak birebir kıyaslama yapılması mümkün olmamakla birlikte her iki kaynaktaki veriler de değerlendirilip Kayseri Millet Mektepleri hakkında bir kanaate ulaşılmaya çalışılacaktır.

Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü’nün yayınladığı Millet Mektepleri Faaliyeti İstatistiği’ndeki Kayseri ile ilgili sayısal veriler tablo halinde aşağıda yer almaktadır (Başvekâlet İstatistik... 1935).

Tablo 1.

Seneler	Dershane Adedi								Öğretmen Sayısı			Öğrenci Sayısı					
	A				B							A			B		
	E	K	Z	T	E	K	Z	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1928/1929	225	45	-	270	5	2	-	7	174	15	189	7824	1982	9806	260	-	260
1929/1930	135	16	-	151	22	-	-	22	139	8	147	6042	1264	7306	900	-	900
1930/1931	140	19	-	159	20	1	-	21	155	5	160	6239	647	6886	787	-	787
1931/1932	23	-	-	23	3	-	-	3	24	-	24	1888	489	2377	105	-	105
1932/1933	46	5	-	51	3	-	-	3	48	1	49	1883	122	2005	87	-	87
1933/1934	16	2	-	18	2	-	-	2	18	2	20	718	67	885	69	-	69
1934/1935	66	7	3	76	2	-	-	2	74	4	78	2752	238	2990	64	-	64

E: Erkek K: Kadın Z: Karma T: Toplam

Bu tablo ile verilen sayılar, 1928 ile 1935 yılları arasında şehir merkezinde ve köylerde açılan Millet Mektepleri sınıflarını, bu Millet Mektepleri'nde çalışan öğretmen sayılarını ve bu Millet Mektepleri'ne devam eden öğrenci sayılarını içermektedir.

Millet Mektepleri Faaliyet İstatistiği'nde verilen bilgiler şehir merkezi ve köyler olarak iki ayrı grup şeklinde de verilmektedir. Ancak derli toplu bir bakış sağlayabilmek amacıyla burada toplam veriler gösterilmiştir. Bu tabloda dikkati çeken ilk husus, açılan dersane sayısının yıllar ilerledikçe genel olarak düşüş göstermesidir. Bu düşüş tabii olarak Millet

Mektepleri'ne devam eden öğrenci sayısında da görülmektedir. Eğitim senelerinin birbirine nispetinde artış olan yıllar olmakla birlikte ilk seneye nazaran diğer yıllarda düşüş görülmektedir. Bu düşüşe sebep olarak, Millet Mektepleri'nin yeni açıldığı öğretim yılındaki heyecanın azalması ve belki de denetimin daha sonraki yıllarda zayıflamış olması düşünülebilir.

Nitekim yeni harflerin öğrenilmesi konusunda bir gevşeme yaşandığından bahseden dönemin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, 1929 yılında çıktığı bir yurt gezisinde uğradığı şehir ve kazalarda yeni harf öğreniminin zayıflığından yakınmaktadır. Şükrü Kaya'nın bu konudan bahsettiği ve dönemin Başbakanı İsmet İnönü'ye çektiği 21 Haziran 1929 tarihli telgraf şu şekildedir (BCA, Belge Nu: 030.10.00.00-12.73.4.1.)

“Başvekil paşa hazretlerine arz olunacaktır

Kayseri, Sivas, Şebın Karahisar ve uğradığım diğer kaza merkezlerinde Türk harflerini memurlar istinas etmiş bulunuyorlar. Resmî muamele onunladır. Fakat halk arasında müteamil değil gibidir. Millet mekteplerinin hasılatı gayet zayıf olmasından sarfı nazar okuyanlar da istimalsizlikten noksan veyahut unutmak üzeredirler. Halkın en münevverleri arasındaki bütün muamelât hep Arap harfleri iledir. Lise ve orta mekteplerdeki Türkçe kıraat ve imlâyı da çok zayıf buldum. Meleke ve mümaresenin az zamanda olmayacağını ve halk arasında taammümün çok zamana muhtaç olduğunu bilirim. Fakat içime ilk hamlenin tesiri ve kuvveti gevşemiş gibi bir his geldi. Bunun iadesi için behemehâl zatı devletlerinin yeni bir işaret ve ilhamına ihtiyaç vardır muhterem paşam.

Dâhiliye Vekili

Ş. Kaya”

Aslında Şükrü Kaya'nın da ifade ettiği üzere yeni harflerin halk nezdinde yerleşmesi için daha zamana ihtiyaç vardır. Bununla birlikte tabloda görülen durum, bu telgraf ile bir nebze de olsa daha aydınlanmaktadır.

Ancak bu durum A dersanelerine oranla oldukça az sayıda açılan B dersanelerinde biraz daha farklı görünmektedir. A dersanelerinde ilk yıldan sonra (1928/1929) düşüş yaşanırken B dersanelerinde ikinci ve üçüncü eğitim yılında (1928/1929 – 1929/1930) ilk yıla göre artış yaşanmıştır. İlk sene Arap harfleriyle okuma yazma bilenlerin yeni harfleri öğrendiği B dersanelerinde ve devam eden öğrencilerinde yaşanan bu artış, ilk yılki düşük seyrin giderilmesi için alınmış olabilecek tedbirler veya teşviklerle izah edilebilir.

Tablo 1'de verilen bilgilerle alakalı olarak izah edilmesi gereken başka bir husus, köy-şehir mukayesesidir. Millet Mektepleri Faaliyeti İstatistiği'ndeki verilere göre 1928 ile 1935 yılları arasında Kayseri'de şehir merkezi ve köylerde toplam olarak 748 A dershanesi açıldı. Bu 748 A dershanesinin 607'si köylerde açıldı. 141 adedi ise şehirde faaliyet gösterdi.

Kayseri'de açılan B dersanelerinin toplam sayısı ise 60 olup, bunların 31'i şehirde, 29'u köylerde bulunmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda hiç okuma yazma bilmeyenlerin ders aldıkları A dersaneleri noktasında Kayseri köylerinin şehir merkezine göre bariz bir şekilde önde olduğu görülmektedir. Bu durum, eğitim seviyesinin ve okuryazar oranının şehir merkezine nispetle köylerde, herhalde, daha düşük olması sebebiyle köylere daha fazla eğilim gösterilmesi ile açıklanabilir. Bunun yanı sıra incelenen senelerde -ülke genelinde olduğu gibi- Kayseri'de köy (taşra) nüfusunun şehir merkezi nüfusundan daha fazla olması da çok önemli bir etken olsa gerektir.

Tabi olarak bu fark, öğrenci sayılarında da görülmektedir. Örneğin 1928/1929'da şehir merkezinde 2800 A dershanesi öğrencisi varken bu sayı köylerde aynı sene için 7006 olmuştur. Bu verilere göre değerlendirilebilecek bir başka konu kadınların Millet Mektepleri'ne gösterdiği ilgidir. Genel toplama bakıldığında erkeklere mahsus açılan sınıfların kadınlara mahsus açılanlardan hayli fazla olduğu ortadadır. Bununla birlikte kadınlara yönelik açılan sınıf sayısında köylerin şehir merkezinden üstün olduğu görülmektedir. Ancak A ve B sınıflarının birbirine kıyasında B dersanelerine ne şehirde ne de köylerde kadınların hiç iştirak etmediği görülmektedir. Yukarıda görüldüğü üzere kadınların iştirak ettiği kurslar hep A sınıfı olmuş ve kadınlara mahsus 3 adet B kursu açılmasına rağmen hiç kadın müdavimi olmamıştır.

Millet Mektepleri Faaliyeti İstatistiği'nden başka, incelenen dönemde Kayseri'de yayınlanan Vilayet Gazetesi'ndeki verileri de burada aktarmakta fayda vardır.

4 Mart 1929 tarihli gazete nüshasındaki bir habere göre Kayseri'de 314 Millet Mektebi dershanesi açılmış olup bu dershanelerin kadın ve erkek toplam öğrencisi 14.321'ye ulaştı (Kayseri Vilayet, 4 Mart 1929, 3).

Millet Mektepleri'ne halkın ilgisini arttırmak maksadıyla Kayseri Valiliğince gazeteye ilan verilmekte, halk bu surette teşvik edilmekteydi. 11 Kasım 1930 tarihli Kayseri Vilayet Gazetesi'nde valiliğin verdiği ilanda Millet Mektepleri'ne gitmenin zorunlu olduğu, gitmeyenlere para cezası uygulanacağı ifade edilmekteydi (Kayseri Vilayet, 11 Teşrin-i Sani 1930, 4). İlde 1930'da 133 Millet Mektebi dershanesinde 715 kadın ve 4527 erkek başarılı olarak okuma yazma diplomalarını almaya hak kazanmışlardır (Hâkimiyet-i Milliye, 11 Nisan 1930, 4).

22 Ocak 1931 tarihli Kayseri Vilayet Gazetesi'ndeki "Kayseri Vilâyeti Meclisi Umumisi" toplantısına dair elde edilen bir bilgiye göre Kayseri'de 1 sabit 30 seyyar A sınıfı ve 24 sabit B sınıfı Millet Mektebi dershanesi açıldı. Bu dershanelere devam edenlerin sayısı ise 6.644'ü erkek 827'si kadın olmak üzere toplamda 7.471'dir (Kayseri Vilayet, 22 Kanun-i Sani 1931, 2).

Yine 1931 yılında 7 Mayıs tarihli Vilayet Gazetesi'nden edinilen bilgiye göre de Millet Mektepleri'ne devam eden öğrenci sayısı 8.520 idi. Bu öğrencilerden başarılı olanların sayısı ise 4.529'du (Kayseri Vilayet, 7 Mayıs 1931,3).

"Kayseri Vilâyeti Meclisi Umumisi"nin toplantısından edinilen bilgiye göre 1932 yılında Millet Mekteplerine giden kişi sayısı 2.517'dir (Kayseri Vilayet, 25 Kanun-i Sani 1932, 3). Bu yıllardan sonra en yakın tarih olarak 1935 senesine dair Millet Mektebi öğrencilerine ait bilgilere ulaşılabilmektedir. 1935'te Millet Mektepleri dershanelerine devam eden öğrenci sayısı 1.723'ü erkek 203'ü kadın olmak üzere toplamda 1.926 idi (Kayseri Vilayet, 15 Nisan 1935, 2).

Tablo 2.

TARİH	SINIF			ÖĞRENCİ		
	A	B	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
4 Mart 1929	-	-	314	-	-	14.321
22 Ocak 1931	1 sabit 30 seyyar	24 sabit	55	6.644	827	7.471
7 Mayıs 1931	-	-	-	-	-	8.520
25 Ocak 1932	-	-	-	-	-	2.517
15 Nisan 1935	-	-	-	1.723	203	1.926

Bu tablodaki tarihler, yukarıdaki bilgilerin derlendiği haberlerin gazetede yayımlandığı tarihlere aittir.

5 Mart 1931 tarihli Vilayet Gazetesi haberinde dönemin Kayseri valisi Fuat Bey'in Gazi Paşa, İstiklâl ve Hacımansur İlkokullarındaki Millet Mektepleri dershaneleri ile Kayseri istasyonunda demiryolları çalışanları için açılan dershaneyi ziyaret ettiği bildirilmektedir. Bu haberden Kayseri'deki bütün Millet Mektepleri hakkında bilgi edinmek mümkün olmasa da özel Millet Mektepleri bakımından demiryolu çalışanları için kurs açıldığını görmek mümkündür. Böylece de en azından özel Millet Mektepleri'nin varlığından haberdar olunmuştur.

Şimdi ise Millet Mektepleri'ne devam eden öğrencilerden sınavlar neticesinde başarılı olanlara ve dışarıdan eğitim gören başarılı olanlara ait tabloya geçelim (Başvekâlet İstatistik... 1935).

Tablo 3.

Seneler	Başarılı Olanların Sayıları																							
	Derslere Devam Edenlerden						Dışarıda Öğrenenlerden						Özel						Toplam					
	A			B			A			B			A			B								
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T						
1928/1929																								
	4670																							
1929/1930																								
	3924																							
1930/1931																								
	3379																							
1931/1932																								
	1071																							
1932/1933																								
	1063																							
1933/1934																								
	346																							
1934/1935																								
	1225																							
	102																							
	1327																							
	30																							
	-																							
	30																							
	470																							
	10																							
	480																							
	-																							
	1695																							
	112																							
	1807																							
	30																							
	-																							
	30																							

E: Erkek K:Kadın T:Toplam

Tablo 2’de sunulan bilgiler A ve B dersanelerine devam eden öğrencilerden sınav sonucu başarılı olanların, Millet Mektepleri’ne devam etmeyip dışarıdan özel ders almak suretiyle sınavlara girip başarılı olanların ve bu iki gurubun toplam sayılarını içermektedir.

Tablo 1’de sunulan bilgilere göre A ve B dersanelerine devam eden öğrenci sayısı toplamda 34527’dir. Tablo 2’deki bilgilere göre ise dersanelere devam edenlerin 19014’ü başarılı olmuştur. Bu durumda başarı oranı yaklaşık olarak %55’dir.

Daha önce ifade edildiği üzere B sınıflarına hiç kadın öğrenci devam etmemesi sebebiyle bu sınıflardan başarılı olan kadın öğrenci de bulunmamaktadır.

Millet Mektepleri’ne iştirak etmeyip de dışarıda bir şekilde yeni harfleri öğrenip sınavlarda başarılı olanların sayısı toplamda 1520’dir.

Bütün bu verilerin toplamında ise Kayseri’de 1928 ile 1935 yılları arasında resmi kayıtlara göre Latin esasına dayalı harfleri öğrenen kişi sayısı 20844’tür. Bu rakamlar çerçevesinde kıyaslama yapılması bakımından Türkiye genelinde 1929 ila 1939 yılları arasında toplam Millet Mektepleri’nde 1519190 vatandaş (Başaran, 2008) olmak üzere diğer eğitim kurumlarıyla birlikte 5349903 kişi Latin harfleriyle okuma yazmayı öğrenmiştir (Tan, 2006).

Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü’nün yayınladığı Millet Mektepleri Faaliyeti İstatistiği’nde yer alan bir diğer konu da Millet Mektepleri için hazırlanan bütçelerdir.

Bütün iller için her eğitim senesine ait bütçe bilgilerinin yer aldığı bu yayında Kayseri vilayetinin Millet Mektepleri bütçesi şu şekildedir (Başvekâlet İstatistik...1935)

Tablo 4.

EĞİTİM SENESİ	MAAŞ VE ÜCRET (Lira)	DİĞER MASRAFLAR (Lira)	TOPLAM
1928-1929	15.023	3.048	18.071
1929-1930	11.849	1.733	13.582
1930-1931	9.999	1.758	11.757
1931-1932	2.276	244	2.520
1932-1933	2.840	311	3.151
1933-1934	2.909	219	3.128
1934-1935	-	300	300

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Millet Mektepleri için ayrılan bütçede gittikçe bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Bu düşüşün birkaç sebebi olabilir.

Öncelikli olarak yıllar geçtikçe Millet Mektepleri’ne olan talebin azaldığı düşünülebilir. Talep azalmasını ise ilk yıllardaki teşvik ve heyecanın azalmasına bağlamak mümkündür.

İkinci olarak yeni harflerle okuyup yazmayı öğrenenlerin artması ile hedef kitlenin azalması olarak düşünülebilir.

Üçüncü olarak da harf inkılâbının gerçekleştirildiği ve Millet Mektepleri’nin açıldığı seneden hemen sonra dünya genelinde yaşanan ve Türkiye’yi de derinden etkileyen iktisadi krizin bütçeye yansması etkili bir sebep olmalıdır.

Özellikle 1934-1935 eğitim senesinde maaş ve ücret ödemeleri için hiç para ayrılmamış olması dikkat çekicidir. Tablo 1’e bakıldığında bu eğitim senesinde 78 öğretmenin görev yaptığı görülmektedir. Yukarıdaki tablodan anlaşıldığına göre 1934-1935 senesinde vazife yapan görevlilere (maarif müdürü, müfettiş, başöğretmen, öğretmen, maarif memuru) Millet Mektepleri’nde yaptıkları görevlerine karşılık olarak ödeme yapılamamıştır.

6. SONUÇ

Bütün bu bilgilerin neticesinde Kayseri Millet Mektepleri hakkında kesin bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Döneme ait arşivlerdeki eksikliklerden dolayı konu hakkında etraflıca bir bilgi sahibi olmak mümkün olmasa da genel bir kanaate ulaşma yolunda mevcut bilgilerin faydalı olacağı da açıktır.

Latin harflerine dayalı yeni Türk alfabesinin halka öğretilmesi konusunda mühim bir unsur olan Millet Mektepleri, Kayseri’de bütün sıkıntılara ve açılışından kısa bir süre sonra yaşanan iktisadi darboğaza rağmen ciddi bir eğitim çalışmasına öncülük ettiği söylenebilir. Sürdürülebilir bir iktisadi gelişme, çağdaş eğitim kurumlarıyla gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda bu eğitim kurumları ülkenin gelişmesi için eğitim alanında önemli bir yatırım olarak görülmüştür.

Yapılan çalışmaların neticesinde son olarak Kayseri’de okuryazar oranına değinildiğinde şu sonuç ortaya çıkmaktadır:

Vilayet Gazetesi’ne göre Kayseri’nin 1927’de merkez nüfusu 39.134 iken vilayet genelindeki nüfus 250.490’dı. 1935 yılında ise merkez nüfusu 46.491, ilin genel nüfusu 312.469’du (Kayseri Vilayet, 28 Teşrin-i Evvel 1935). Fakat Kayseri Valiliğinin yayınladığı Kayseri Ansiklopedisi’nde 1935’te il nüfusu 310.458 olarak verilmektedir (Kayseri Ansiklopedisi, 1998).

1927 senesinde Türkiye’deki okuma yazma bilenlerin oranı % 10,6 idi (Sakoğlu, 1992). 1927 yılına dair okuma yazma oranı bilgilerine ulaşamayan Kayseri’yi Türkiye ortalamasında kabul edersek 1927’den 1935’e kadar aşağı yukarı 2-3 puanlık bir artışın yaşandığı söylenebilir. Yani 1935 senesinde Kayseri’de nüfusun % 12,8’i okuma ve yazma bilmekteydi. Okur-yazarlık oranı da cinsiyete göre farklılık göstermekte olup bu oran erkeklerde % 21,6; kadınlarda ise sadece % 4,5’ti (Kayseri Ansiklopedisi, 1998). Bu sayısal değerlerin yanı sıra, 15 Kanun-i Sani 1934 tarihli Son Posta gazetesinde yayımlanan Türkiye okuma istatistiğine göre ise Kayseri ilk sıradadır (Kemaleddin, 1934).

Millet Mektepleri, bu dönem asli fonksiyonlarından biri çobanından köylüsüne, kasabalısından şehirlisine tüm vatandaşları içine almayı amaç edinen bir eğitim hamlesi olması yanında (BCA, Belge nu: 30.10.64.431.43) Türkiye’de Cumhuriyetle birlikte yeni rejimi halka yayma benimsetme faaliyeti olmuştur. Millet Mektepleri, ülkenin birçok yerinde olduğu gibi Kayseri’de de inkılapların tabana yayılmasında; halkın sosyal, kültürel ve iktisadi olarak gelişmesinde önemli bir işlevi olmuştur.

KAYNAKLAR

ARŞİV KAYNAKLARI

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, Belge nu: 490.1.1.2-13,1.

BCA, Belge nu: 490-01-1-3-12.

BCA, Belge nu: 030.10.00.00-12.73.4.1.

BCA, Belge nu: 30.10.64.431.43.

GAZETELER

Hâkimiyet-i Milliye, 21 Eylül 1928, 2.

Hâkimiyet-i Milliye, 14 Teşrin-i Evvel 1929, 2.

Hâkimiyet-i Milliye, 11 Nisan 1930, 4.

Kayseri Vilayet, 17 Eylül 1928, 3.

Kayseri Vilayet, 27 Ağustos 1928, 2.

Kayseri Vilayet, 4 Mart 1929, 3.

Kayseri Vilayet, 11 Teşrin-i Sani 1930, 4.

Kayseri Vilayet, 22 Kanun-i Sani 1931, 2.

Kayseri Vilayet, 7 Mayıs 1931, 3.

Kayseri Vilayet, 25 Kanun-i Sani 1932, 3.

Kayseri Vilayet, 15 Nisan 1935, 2.

Kayseri Vilayet, 28 Teşrin-i Evvel 1935, 2

Isparta, 12 Eylül 1928, 2

Resmi Gazete, 24 Teşrin-i Sani 1928, 4-7.

Vakit, 2 Teşrin-i Evvel 1930, 4.

KİTAP VE DERGİLER

Albayrak, M. (1994). Millet mekteplerinin yapısı ve çalışmaları (1928-1935). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VI, 28, 471-483.

Başaran, İ. E. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınevi.

Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü. (1935). *Maarif millet mektepleri faaliyeti istatistiği 1928-35*, İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası.

Buluç, S. (1981). Osmanlılar devrinde alfabe tartışmaları. *Harf Devrimi'nin 50. Yılı Sempozyumu*, Ankara: TTK Yayınları, Sayfa 47-48.

Ergin, O. (1977). *Türk maarif tarihi* (cilt 5). İstanbul: Eser Matbaası.

Erkiletlioğlu, H. (1998). *Kayseri yakın tarihinden notlar*. Kayseri: Kayseri Ticaret Odası Yayınları.

Giritli, İ. (1988). Harf inkılabı ve Atatürk, *Atatürk Araştırma Merkezi*, V, 13, 31- 35.

İlgürel, M. (1981). *Doğumunun 100. yılında Atatürk'e armağan millet mektepleri*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Kansu, M. M. (1966). *Erzurum'dan ölümüne kadar Atatürk'le beraber*, Ankara: TTK Yayınları

Kara Mehmet Ağazade Kemaleddin, (1934). *Erciyes Kayseri'si ve tarihine bir bakış*. Kayseri: Kayseri Yeni Matbaa

Kayseri Ansiklopedisi. (1998). *Eğitim (222-223)*. Kayseri: Kayseri Valiliği Yayınları

Levent, A. S. (1967). *Dilde özleşme hareketinin tarihçesi, dil devrimi üzerine*. Ankara: TDK Yayını

Merdivenci, A. (1980). *Türk yazı devrimi ve yurt dışındaki Türklere yansımaları*. İstanbul: Hilâl Matbaacılık Kolektif Şirketi

Millet Mektepleri Teşkilatı Talimatnamesi. (1928). Ankara

Millet Mektepleri Teşkilatı Talimatnamesi, (1929). Ankara

Sakoğlu, N. (1992). *Cumhuriyet dönemi eğitim tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Sekizinci İzmir Fuarında Kayseri 1938. (1938). Kayseri: Sümer Matbaası

Şimşir, B. N. (2006). *Türk harf devrimi üzerine incelemeler*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Tan, N. (2006). *Atatürk dönemi kültür kurumlarından örnekler 1920-1938*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Ülkütaşır, M. Ş. (1973). *Atatürk ve harf devrimi*. Ankara: TDK Yayınları

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkında kanun (b.t.). 01.12.2014,

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc007/kanuntbmmc007/kanuntbmmc00701353.pdf

